

144270 – شەرىي يوللار بىلەن بوغۇزلانمىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەن نەرسىلەرنى

سىتېۋېلىش دۇرۇسمۇ؟

سۇئال

شەرىي يوللار بىلەن بوغۇزلانمىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەن پۇتبول، ۋاللىبول ۋە ۋاسكىتبول قاتارلىق توپ ۋە شۇنىڭغا ئوخشىغان نەرسىلەرنى سېتىۋېلىپ ئوينىسا بولامدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر.

پۇتبول ياكى ۋاللىبول قاتارلىق نەرسىلەر چوقۇم ئاشلانغان تېرىدىن ئىشلىنىدۇ. چۈنكى تىرە ئاشلاش ئارقىلىق پاكىزە بولىدۇ، شۇ ئارقىلىق تىرىنىڭ نەملىكى ۋە ئۇنىڭدىكى ھەر خىل پۇراقلار يوقىلىدۇ.

ئۇنىڭ ھۆكۈمىنى بىلمەكچى بولغان كىشى، ئۇ نەرسىلەرنى سېتىۋېلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭ قايسى ھايۋاننىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەنلىكىنى بىلىشى كېرەك. يەنى ئۇ گۆشنى يىگىلىپ بولىدىغان ھايۋانمۇ ياكى گۆشى بېيىلمەيدىغان ھايۋانمۇ بۇنى بىلىش كېرەك.

1- ئۇ نەرسىلەر كالا- قويغا ئوخشاش گۆشى بېيىلىدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەن بولسا، ئۇ تۈردىكى ھايۋانلارنىڭ تېرىسى ئاشلىنىش بىلەن پاكىزە بولىدۇ. ئەگەر ئۇ ھايۋانلار شەرىئەتكە ئۇيغۇن ھالدا بوغۇزلانغان بولسا ئىدى، تېرىسىنى ئاشلىمىسىمۇ ئىشلەتكىلى بولاتتى. ئەمما شەرىي يوللار بىلەن بوغۇزلانمىغان ۋە مەلۇم سەۋەبلەر تۈپەيلى ئۆلتۈرۈلگەن ياكى ئۆزى ئۆلۈپ قالغان گۆشى بېيىلىدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئاشلاش ئارقىلىق پايدىلىنىش مۇمكىن.

2- ئەگەر ئۇ نەرسىلەر چوشقىغا ئوخشاش گۆشى بېيىلمەيدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەن بولسا، ئۇنىڭ تېرىسى ئاشلانغان تەقدىردىمۇ پاكىزە بولمايدۇ. بۇ ئىمام ئەھمەد ئىبنى ھەنبەلنىڭ كۆز قارىشى بولۇپ، ئىمام ئەۋزائىي، ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك، ئەبى سەۋر، ئىسھاق ئىبنى راھۇۋەيھى قاتارلىق ئالىملارمۇ بۇ سۆزنى ئېتىبارلىق دەپ قارايدۇ. شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيىنىڭمۇ بۇ ھەقتىكى ئىككى خىل كۆز قارىشىنىڭ بىرىسى بۇدۇر. نەۋەۋىنىڭ شەرھى مۇسلىم ناملىق ئەسىرى 4-توم 54-بەتتە، بۇ مەسىلە توغرىسىدا مەزھەبلەردىكى يەتتە تۈرلۈككۆز قاراشنى بايان قىلغان. شۇنداقلا بۇ مەسىلە ئىبنى مۇپلھەننىڭ ئەل پۇرۇئ ناملىق ئەسىرى 1-توم 102-بەتتە، شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيەنىڭ پەتىۋالار توپلىمى ناملىق ئەسىرى 21-توم 95-بەتتە بايان قىلىنغان.

يېڭى ئەسىردىكى كۆپلىگەن ئالىملارمۇ يۇقىرىدىكى كۆز قاراشنى تاللىغان.

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئەلئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: "بوغۇزلاش بىلەن ھالال بولىدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ. بوغۇزلاش بىلەن ھالال بولمايدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەنمۇ پاكىزە بولمايدۇ. مانا بۇ ئالىملارنىڭ ئەڭ كۈچلۈك قارشى. يۇقىرىقى كۆزقاراشقا ئاساسەن مۈشۈك ۋە ئۇنىڭغا ئوخشىغان كىچىك ھايۋانلارنىڭ تېرىسىمۇ ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولمايدۇ".

ئاساسلىق ھۆكۈم: ھايات ۋاقتىدا پاكىزە بولغان ھايۋاننىڭ تېرىسى، ئاشلانغاندىن كىيىنقۇرۇق نەرسە ئۈچۈن ئىشلەتسە دۇرۇس بولىدۇ. بۇ ھەقتە ئۈچ خىل قاراش بولۇپ، بىرىنچى قاراشتا: ئاشلانسىمۇ پاكىزە بولمايدۇ. ئىككىنچى قاراشتا: پاكىزە بولىدۇ. ئۈچىنچى قاراشتا: ئۆلگەن بۇ ھايۋان بوغۇزلانسا پاكىزە بولىدىغان ھايۋانلاردىن بولسا، ئۇنىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ.

بۇ مەسىلىدىكى ئەڭ كۈچلۈك قاراش، ئۈچىنچى قاراشتۇر. ئۇلارنىڭ دەلىلى بەزى ھەدىسلەردە: **ئۇنىڭ ئاشلىنىشى بوغۇزلىنىشىدۇر** دېگەن ئىبارەت بولۇپ، بۇ ھەدىسنى ئىمام نەسائىي 4243-ھەدىستە، ئىمام ئىبنى ھەجەر "ئەتتەلخىس ئەلھۇبەير" ناملىق ئەسىرى 1-توم 49-بەتتە سەھىھ دېگەن. بۇ ھەدىستە **بوغۇزلاش بىلەن** دېگەن سۆز ئىشلىتىلگەن بولۇپ، ھەممەيلەنگە مەلۇمكى، پەقەت يېيىش مۇمكىن بولىدىغان ھايۋانلارلا بوغۇزلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ.

مانا بۇقائىدىگە ئاساسەن دەيمىزكى، گۆشى يېيىلمەيدىغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسى گەرچە ئۇ ھايۋانلار ھايات ۋاقتىدا پاكىزە بولسىمۇ، ئۇنىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەنمۇ پاكىزە بولمايدۇ. بۇنىڭ سەۋەبى: ھايۋاننى ھايات ۋاقتىدا پاكىزە دېيىشىمىز: ئىنسان ئۇنىڭدىن يىراق تۇرۇش مۇمكىن بولمايدىغان ھايۋانلار. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: **بۇ سىلەرنىڭ ئەتراپىڭلارنى ئايلىنىپ يۈرۈيدىغان ھايۋانلار** (بۇ يەردە مۈشۈككۆزدە تۇتۇلىدۇ). [ترمىزىي 92-، ئەبۇ داۋۇد 75-، نەسائىي 67-، ئىبنى ماجە 368- نومۇرلۇق ھەدىسلەردە رىۋايەت قىلغان. ئىمام بۇخارىي، ترمىزىي، دارى قۇتئىي ۋە ئۇقەيلىي قاتارلىقلار سەھىھ دەپ قارىغان].

ئىمام ئىبنى ھەجەر "ئەتتەلخىس ئەلھۇبەير" ناملىق ئەسىرى 1-توم 41-بەتتە "بۇنىڭ پاكلىق ئىللىتى ئۇ ئۆلگەندىن كىيىن يوقىلىدۇ دېگەن. شۇنىڭغا ئاساسەن ئەسلىدە نجىس بولغان نەرسە كىيىن ئاشلانغان تەقدىردىمۇ پاكىزە بولمايدۇ" دەپ بايان قىلىدۇ.

شۇنىڭغا ئاساسەن بۇ مەسىلىدىكى ئەڭ كۈچلۈك كۆزقاراش: مەلۇم سەۋەبلەر تۇپەيلى ئۆلگەنگۈشى يېيىلىدىغان ھەر قانداق ھايۋاننىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ. بۇ شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيەنىڭ بىر قارىشىدۇر. شۇنىڭدەك ئۇنىڭ يەنە بىر سۆزى، "ھايات ۋاقتىدا پاكىزە بولغان ھايۋانلارنىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ" دېگۈچىلەرنىڭ قاراشلىرىغا ئۇيغۇن كېلىدۇ. [ئەششەرىي ئەلمۇمتىئى 1-توم 74-75-بەتلەر].

سۆزنىڭ خۇلاسسىسى:

سۇئال سورىغۇچى قېرىندىشىم! سىز گۆشىنى يىگىلى بولىدىغان ھاياۋانلارنىڭ تېرىسىدىن ئىشلەنگەن پۇتبول، ۋالسىبول ۋە ۋاسكىتبول قاتارلىق نەرسىلەرنى سېتىۋېلىپ ئوينىسىڭىز دۇرۇس بولىدۇ. گەرچە بۇ ھاياۋانلار شەرتىي يوللار بىلەن بوغۇزلانمىغان ياكى ئۆلتۈرۈشتىن بۇرۇن ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھاياۋان بولسىمۇ، ئۇنىڭ تېرىسى ئاشلىنىش بىلەن پاكىزە بولىدۇ. زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇئەنھۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ: **ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھاياۋاننىڭ تېرىسى ئاشلاش بىلەن پاكىزە بولىدۇ.** [بۇ ھەدىسنى ئىبنى ھەببان 1290-، دارىي قۇتئىي 25- نومۇرلۇق ھەدىسلەردە بايان قىلغان. شەيخ ئەلبانىي سەھىھ دېگەن].

ئاللاھ ھەممىدىن ياخشىسىنى بىلگۈچىدۇر.